

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

**ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ
ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ**

Πτυχιακή Εργασία:

Η ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Επιβλέποντες καθηγητές:

Παριανού Αναστασία

Κεντρωτής Γεώργιος

Ον/μο φοιτητή: Αλέξανδρος Καλόγηρος

Αριθμός μητρώου: ΞΔ2000057

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2022

Η ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Περιεχόμενα

Στρατιωτικοί διερμηνείς ανά τους αιώνες	5
Στρατιωτικοί Διερμηνείς στους δύο Παγκοσμίους Πολέμους.....	6
Στρατιωτικοί Διερμηνείς μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο	9
<i>Κορέα</i>	9
<i>Πρώην Γιουγκοσλαβία</i>	10
<i>Αφγανιστάν</i>	14
Στρατιωτικοί διερμηνείς στον Ελληνικό Στρατό	17
Διερμηνείς του NATO	19
Συμπεράσματα	21
Βιβλιογραφία	26

Στρατιωτικοί διερμηνείς ανά τους αιώνες

Οι πρώτοι στρατιωτικοί –σε κάποιο βαθμό– διερμηνείς εμφανίζονται στην εκστρατεία των αρχαίων Αιγυπτίων στη Νουβία (Delisle & Woodsworth 2012: 266). Ο Κύρος και οι Μύριοι του Ξενοφώντα διέθεταν διερμηνείς που συνεννοούνταν με τους άρχοντες των περιοχών από όπου διέρχονταν τα στρατεύματα και ενεργούσαν ως διπλωμάτες διαπραγματευόμενοι συμφωνίες συμμαχίας (Roland 2014: 82-85). Έτσι, ο Ξενοφώντας για να συναντήσει τον Θρακιώτη βασιλιά Σεύθη, έστειλε τον διερμηνέα του να μιλήσει στους φρουρούς του, ο δε Σεύθης είχε δικό του διερμηνέα, τον Αβροζέλμη (Ξενοφών, Κύρου Ανάβασις, 7.2.19, 7.6.43). Ο Μέγας Αλέξανδρος, όταν θέλησε να απαιτήσει πίσω ένα κλεμμένο του άλογο ή να απευθυνθεί στους κατακτημένους Πέρσες, μίλησε μέσω των στρατιωτικών διερμηνέων του (Roland 2014: 86-87). Μάλιστα, σε έναν Λύκιο διερμηνέα, τον Φαρνούχη, ανέθεσε και τη διοίκηση στρατευμάτων (Αρριανός Αλεξάνδρου Ανάβασις: 4.3.6). Στις Σταυροφορίες, ο Λουδοβίκος Θ΄ της Γαλλίας είχε ως διερμηνείς τον φεουδάρχη Βαλδουίνο του Ιμπελέν και έναν ιερέα, τον Νικόλ της Άκρας (στο σημερινό Ισραήλ). (Delisle & Woodsworth 2012: 267).

Οι στρατιωτικοί διερμηνείς ανίχνευαν τις εχθρικές θέσεις, εξέταζαν τα πιθανά σχέδιά του, συνέλεγαν πληροφορίες, διαπραγματεύονταν για την ειρήνευση και επέβλεπαν τις κατακτηθείσες περιοχές. Συνάμα, εξασφάλιζαν και την εσωτερική επικοινωνία στα πολύγλωσσα στρατεύματα. Τα αυτοκρατορικά στρατεύματα της Ρώμης και του Βυζαντίου, οι Ελβετοί μισθοφόροι των Ευρωπαίων φεουδαρχών και ο Αυστροουγγρικός στρατός συντονίζονταν μέσω διερμηνέων (Delisle & Woodsworth 2012 : 266).

Στο στρατό των Βουρβόνων υπήρχε ιδιαίτερα πρόδηλη γλωσσική ποικιλομορφία. Περίπου το ένα πέμπτο του απαρτιζόταν από άλλες εννέα ευρωπαϊκές εθνικότητες. Επειδή η έλλειψη συνεννόησης και κατανόησης διαταγών μπορεί να αποβεί μοιραία, την επικοινωνία, εντός του στρατεύματος και κατά τις επαφές με πολίτες, διασφάλιζαν πολύγλωσσοι αξιωματικοί ως διερμηνείς, η παρουσία των οποίων, μάλιστα, θεσπίστηκε με βασιλικό διάταγμα. Παράλληλα, την ομαλή επικοινωνία με τις άλλες μονάδες εξασφάλιζαν οι πολύγλωσσοι διοικητές. (Footitt & Kelly 2012: 13-14). Η Μεγάλη Στρατιά του Ναπολέοντα, το 1812, αποτελούταν μόνο κατά 52,5% από Γάλλους. Όταν ο Ναπολέων απέδρασε από την Έλβα, για την ανασύνταξη των δυνάμεών του, τύπωσε φυλλάδια σε διάφορες γλώσσες, καλώντας

παλιούς του στρατιώτες να ανακαταταγούν. (Footitt & Kelly 2012: 19). Και όταν εξεστράτευσε στη Μέση Ανατολή είχε ως αραβομαθείς διερμηνείς-γραμματείς έναν δραγουμάνο εκπαιδευμένο στην Κωνσταντινούπολη, και στη συνέχεια, έναν διπλωμάτη, ακαδημαϊκό και μεταφραστή (Delisle & Woodsworth 2012: 267).

Ο Τζωρτζ Ουάσιγκτον όταν διατάχθηκε να ταξιδέψει για να έρθει σε επαφή με συμμάχους Ινδιάνους, συνοδευόταν από τον διερμηνέα Christopher Gist, εξερευνητή, τοπογράφο και έμπορο που είχε συναλλαγές μαζί τους, ενώ όταν του ανατέθηκε να επιδώσει μια επιστολή στους Γάλλους, συλλέγοντας παράλληλα πληροφορίες για τη θέση και τη δύναμή τους, συνοδευόταν από έναν Ολλανδό υπολοχαγό διερμηνέα ο οποίος ζούσε στην Αμερική. Μάλιστα, αργότερα, κατά τη συνθηκολόγηση για το Fort Necessity κατηγορήθηκε ότι μετέφρασε λανθασμένα ορισμένους όρους με δόλο. (Delisle & Woodsworth 2012: 267).

Ο Πρώτος στρατιωτικός Friedrich Wilhelm von Steuben που κλήθηκε για να αναμορφώσει το αμερικανικό στράτευμα συνεννοούταν στα γαλλικά μέσω του στρατιωτικού γραμματέα και διερμηνέα, Peter Stephen Du Ponceau, αδαούς ως προς τη στρατιωτική ορολογία και τα αμερικανικά ήθη. Ο Ουάσιγκτον, λοιπόν, τού διόρισε δύο γαλλομαθείς υπασπιστές οι οποίοι επιμελήθηκαν και τη μετάφραση του Κανονισμού του von Steuben για την Τάξη και Πειθαρχία. (Delisle & Woodsworth 2012: 268).

Στρατιωτικοί Διερμηνείς στους δύο Παγκοσμίους Πολέμους

Η αγγλο-γαλλική συμμαχία στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο χρειάστηκε διερμηνεία σε κάθε κλιμάκιο στρατιωτικής ιεραρχίας. Η Βρετανία είχε εκπαιδεύσει γλωσσομαθείς με ειδικότητες Αξιωματικών-Συνδέσμων και Αξιωματικών Πληροφοριών, ενώ οι Γάλλοι είχαν ειδικό σώμα στρατιωτικών διερμηνέων το οποίο είχε συστήσει στην Αίγυπτο ο Ναπολέοντας και το χρησιμοποίησε και για την κατάκτηση της Αλγερίας. Έκτοτε ο γαλλικός στρατός βελτίωσε τις γλωσσικές υπηρεσίες ώστε αυτό το σώμα, απαρτιζόμενο αρχικά από αναξιόπιστους και διεφθαρμένους, εξελίχθηκε σε σώμα επαγγελματιών στρατιωτικών, κατατασσόμενων κατόπιν γραπτού διαγωνισμού (Footitt & Kelly 2012: 47- 53).

Τους Βρετανούς, λοιπόν, στη Γαλλία, υποδέχθηκαν αγγλομαθείς Γάλλοι στρατιωτικοί οι οποίοι, καίτοι απροετοίμαστοι και ανεκπαιδευτοι για το έργο που θα αναλάμβαναν, απέδειξαν ότι οι Βρετανοί διερμηνείς περίσσευαν, οπότε τελικά

αξιοποιήθηκαν στην συλλογή πληροφοριών. Οι Γάλλοι διερμηνείς κανονικά διαμεσολαβούσαν στην επικοινωνία των Βρετανών στρατιωτών με πολίτες, ενίοτε όμως αναλάμβαναν και ρόλο αξιωματικού συνδέσμου σε επίπεδο τακτικής. Τύχαινε να μεταφέρουν, λοιπόν, γραπτά ή προφορικά μηνύματα από το Σταθμό Διοίκησης σε στρατιωτικές μονάδες απομακρυσμένες από την πορεία της δικής τους, ή να κινούνται ανάμεσα σε δύο μονάδες που ετοιμάζονταν για την ίδια επίθεση, ουσιαστικά εντός του πεδίου μάχης. Και φυσικά, αν χαλούσαν οι συσκευές επικοινωνίας αναλάμβαναν τα καθήκοντα των βοηθών επικοινωνίας στις Διαβιβάσεις (Footitt & Kelly 2012: 47 - 51).

Οι Αξιωματικοί-Σύνδεσμοι ταυτοχρόνως διοικούσαν τη γλωσσική υπηρεσία, διερμήνευαν σε συναντήσεις των συμμαχικών διοικητών και διασφάλιζαν την πλευρική επικοινωνία μεταξύ γαλλικών και βρετανικών μονάδων στο πεδίο της μάχης με αξιοσημείωτο προσωπικό κίνδυνο (π.χ. κατά τη μεταφορά μηνυμάτων). Επιπλέον, στο επιτελείο των μονάδων, αναλάμβαναν και τη μετάφραση εγγράφων (Footitt & Kelly 2012: 53-54). Έτσι, ένας Γάλλος διερμηνέας, ο λοχίας Cellerier, όταν διακόπηκε η επικοινωνία της μονάδας του με την προϊστάμενη διοίκηση, βγήκε με περίπολο σε απόσταση περίπου δύο μιλίων και αποκατέστησε την επικοινωνία, προσεγγίζοντας γερμανικές δυνάμεις. Επισκέφθηκε σπίτια και ρώτησε τους κατοίκους ώστε να προσδιορίσει την ακριβή θέση των Γερμανών και την επόμενη ημέρα βρέθηκε στην ανταλλαγή πυρών στο Paturages. Στη μάχη του Le Chateau ήταν με τον Διοικητή στα πρόσθια ορύγματα. Τον Οκτώβριο 1914 βοήθησε στην κατάληψη του Givenchy και την άμυνα του χωριού από πυρά οβίδων, ενώ συνέβαλε και στην απομάκρυνση των τραυματιών. Ο διερμηνέας αυτός, συνεπώς, ανέλαβε διάφορα καθήκοντα, όπως συλλογή πληροφοριών, πλευρική επικοινωνία (σύνδεσμο) με άλλες μονάδες, συνοδεία αξιωματικού στο μέτωπο και φροντίδα σε τραυματισμένους στρατιώτες. Ένας άλλος διερμηνέας ως εκ θαύματος γλίτωσε όταν μετέφερε διαταγές ως σύνδεσμος γαλλικών με βρετανικές μονάδες, υπό την εκτέλεση πυρών (Footitt & Kelly 2012: 51-52).

Στην Ανακωχή της Κομπιένης μετά τη λήξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, τη διερμηνεία για την Αντάντ στα γερμανικά ανέλαβαν ο Βρετανός Αντιπλοίαρχος Bagot και ο Γάλλος Λοχαγός Laperche. Πολλοί στρατιωτικοί διερμηνείς διακρίθηκαν και ανέλαβαν το ρόλο αυτόν επί μακρόν και επαγγελματικά. Ένας από τους επιφανέστερους διερμηνείς στη Συνδιάσκεψη Ειρήνης των Παρισίων το 1919-1920, ο Gustave Henri Camerlynck, ξεκίνησε στον πόλεμο ως διερμηνέας στο βρετανικό

στρατό και διαδέχθηκε στην Κοινωνία των Εθνών τον Paul Mantoux, ικανότατο διερμηνέα, ο οποίος όταν πρωτοεπιστρατεύτηκε έσκαβε ορύγματα στο μέτωπο, ώσπου, χάρη στη γνώσεις του, στάλθηκε ως αξιωματικός διερμηνέας στο Λονδίνο για μια συνάντηση γαλλικής αντιπροσωπείας με τον David Lloyd George. Υπηρέτησε αποκλειστικά ως διερμηνέας σε αγγλο-γαλλικές συνομιλίες και ανακλήθηκε το 1918 από τον Clemenceau για διερμηνεία στο Ανώτατο Πολεμικό Συμβούλιο στις Βερσαλλίες. Διερμήνευσε και στο Συμβούλιο των Τεσσάρων¹ κατά τη συνδιάσκεψη των Παρισίων (Delisle & Woodsworth 2012: 268-270).

Ο Stephen Bonsal, Αμερικανός πολεμικός ανταποκριτής στον βούλγαρο-σερβικό πόλεμο του 1885, υπηρέτησε ως διερμηνέας στην αμερικανική δύναμη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου με βαθμό Αντισυνταγματάρχη. Μεταπολεμικά, διερμήνευσε κατά τις συνομιλίες για τον Συνταγματάρχη Edward House, σύμβουλο και εκπρόσωπο του προέδρου Ουίλσον στην Ευρώπη. Διακρίθηκε τόσο για τη γλωσσική του δεινότητα όσο και για τη συμβουλευτική του ικανότητα, καθώς εκτελούσε ψιθυριστή διερμηνεία κατά τις συνομιλίες για απαιτητικότατους ακροατές, τον Συνταγματάρχη Edward House και τον Πρόεδρο Wilson.

Ο Vernon Walters, γνώστης διαφόρων ευρωπαϊκών γλωσσών, κατατάχθηκε στον αμερικανικό στρατό το 1941 ως οδηγός, παρακολούθησε εκπαίδευση αξιωματικού και στρατιωτικών πληροφοριών και στάλθηκε στο γαλλοκρατούμενο Μαρόκο ως διερμηνέας σε ανακρίσεις αιχμαλώτων. Εργάστηκε πλάι σε σημαντικούς ηγέτες της εποχής του. Ιδιαίτερη μνεία στη γλωσσική του ικανότητα έκανε ο Κίσιντζερ για την περίοδο που διερμήνευε στον Αϊζενχάουερ τις συνομιλίες ίδρυσης του NATO, μετά από τις οποίες στρατολογήθηκε στην CIA και ακολούθησε σταδιοδρομία διπλωμάτη (Delisle & Woodsworth 2012: 270-273).

Λαμπρός αξιωματικός που ανέλαβε καθήκοντα διερμηνέα ήταν και ο Γάλλος Léon Dostert. Σπουδασμένος επί σειρά ετών στις ΗΠΑ, κατετάγη στον αμερικανικό στρατό τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ως ταγματάρχης και ανέλαβε διερμηνέας του πρόεδρου Αϊζενχάουερ. Μετά τον πόλεμο, με το βαθμό του συνταγματάρχη ορίστηκε επικεφαλής διερμηνέας στο Δικαστήριο της Νυρεμβέργης και αργότερα τοποθετήθηκε υπεύθυνος για την ταυτόχρονη διερμηνεία στα Ηνωμένα Έθνη.

Ο Arthur Herbert Birse, Βρετανός μεγαλωμένος στην Αγία Πετρούπολη, κατατάχθηκε ως έφεδρος αξιωματικός στον πόλεμο και από το Κάιρο ακολούθησε

¹ Orlando, Wilson, Lloyd George και Clemenceau

την βρετανική στρατιωτική αποστολή στη Μόσχα για να αναλάβει τη διερμηνεία στη συνάντηση του Τσώρτσιλ με τον Στάλιν το 1942, αντικαθιστώντας έναν ασθενούντα διερμηνέα του Υπουργείου Εξωτερικών. Παρέστη σε ιστορικές διασκέψεις, όπως της Τεχεράνης, της Γιάλτας, του Σαν Φρανσίσκο και του Πότσδαμ.

Τέλος, ο Robert Brainerd Ekvall, επί μακρόν ιεραπόστολος στο Θιβέτ και εξοικειωμένος με τις ασιατικές γλώσσες, στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο συνόδευσε τη διπλωματική αποστολή του στρατηγού Μάρσαλ στο Πεκίνο και κλήθηκε ξανά το 1953 για διερμηνεία στις διαπραγματεύσεις της Panmunjom για την ανακωχή του πολέμου της Κορέας. (Delisle & Woodsworth 2012 : 273-274).

Στρατιωτικοί Διερμηνείς μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

Κορέα

Η πολυεθνική επιχείρηση στην Κορέα αποδείχθηκε ως προς την γλωσσική υποστήριξη απαιτητική. Οι συνομιλίες στις διαπραγματεύσεις, οι οποίες είναι στρατιωτικές και όχι πολιτικές ή διπλωματικές –άρα δεν είναι και κατάλληλη η γλώσσα της διπλωματίας– υπήρξαν πιθανώς οι δυσκολότερες του Ψυχρού Πολέμου. Επί δύο έτη Αμερικανοί, Βορειοκορεάτες και Κινέζοι στρατιωτικοί συμμετείχαν σε 159 συζητήσεις ολομέλειας και 500 μικρότερες συνδιασκέψεις. Η διερμηνεία εξυπηρετούσε τις ανταλλαγές αιχμαλώτων και τους όρους της συνθηκολόγησης μέσα σε κλίμα έντονης καχυποψίας. Οι Βορειοκορεάτες απαγόρευαν την ανάκριση αιχμαλώτων σε στρατιωτικούς διερμηνείς και, έτσι, την ανέλαβαν οι διερμηνείς του νοσοκομείου, ενώ οι Αμερικανοί στρατιωτικοί του ΟΗΕ απεχθάνονταν τα παζάρια των έμπειρων στις διαπραγματεύσεις πολιτικών από τα κομμουνιστικά κράτη, οι οποίοι, επεδίωκαν να διευθετήσουν, πλην των στρατιωτικών, και πολιτικά ζητήματα. Η μεγάλη διαφορά ανάμεσα στις γλώσσες εργασίας και το εχθρικό κλίμα στις ΗΠΑ προς τις συνομιλίες με κομμουνιστικά καθεστώτα δυσκόλευαν περισσότερο την κατάσταση. Η επείγουσα ανάγκη για διερμηνείς καλύφθηκε από Ιάπωνες μετανάστες δεύτερης γενιάς οι οποίοι, υπηρετώντας στον αμερικανικό στρατό, είχαν αποδείξει την πίστη τους στη χώρα. (Footitt & Kelly 2012: 115-120).

Πρώην Γιουγκοσλαβία

Ο ΟΗΕ ανέπτυξε το 1992 στην πρώην Γιουγκοσλαβία την πολυεθνική δύναμη UNPROFOR², την οποία διαδέχθηκαν οι IFOR και SFOR του NATO. Το τελευταίο, αργότερα, ανέπτυξε και την KFOR στο Κοσσυφοπέδιο με δύο επιπλέον στρατηγεία, στα Σκόπια και στα Τίρανα (Jones & Askew 2014: 38-40).

Τη γλωσσική υποστήριξη κάλυψαν ατομικά τα συμμετέχοντα κράτη με την εκπαίδευση των υπαρχόντων στρατιωτικών διερμηνέων, την ανάπτυξη στο πεδίο στρατιωτικών σερβοκροάτικης καταγωγής και την πρόσληψη ντόπιων αγγλομαθών ως διερμηνέων (Kelly & Baker 2013: 25).

Η εκπαίδευση των στρατιωτικών διερμηνέων στα σερβοκροάτικα δεν επαρκούσε για το επίπεδο γλωσσομαθούς υπαλλήλου (linguist) ή διερμηνέα (interpreter) που αποκτάται με πανεπιστημιακές σπουδές. Η προπαρασκευή για την επιχείρηση περιλάμβανε εξάσκηση σε συγκεκριμένα σενάρια, όπως πώς μιλάμε στον έλεγχο στα φυλάκια διέλευσης, σε συναντήσεις με Βόσνιους ή Σέρβους Αξιωματικούς-συνδέσμους, σε ανταλλαγές σορών, αλλά και στο τηλέφωνο αν ζητήσει κανείς βοήθεια γιατί ένας ελεύθερος σκοπευτής έξω από το σπίτι σκότωσε τον πατέρα του (Kelly & Baker 2013: 26-27, 47-49).

Οι στρατιωτικοί σερβοκροατικής καταγωγής εξαρχής μπορούσαν να επικοινωνούν με ευχέρεια, αλλά η συμμετοχή τους ενείχε κινδύνους. Αναπτύσσονταν με ψευδώνυμο, εντούτοις οι ντόπιοι τους υποψιάζονταν. Ένας στρατιωτικός διερμηνέας επαναπατρίστηκε εσπευσμένα γιατί απείλησαν να τον σκοτώσουν. Έναν άλλο οι Σέρβοι τον κατηγόρησαν ως κατάσκοπο των Βοσνίων, οπότε αναγκάστηκε να αποκαλύψει τη σερβική καταγωγή του. Λόγω αυτού, τον απείλησαν με θάνατο οι Βόσνιοι, ενώ στο τέλος, τον κατηγόρησε και η ίδια η Βρετανία για κατασκοπεία υπέρ των Σερβοβοσνίων³. Εκτός αυτού, είχαν μάθει τη γλώσσα στο οικογενειακό περιβάλλον και αγνοούσαν το γραπτό λόγο και τις τοπικές ποικιλίες της, πράγμα άκρως σημαντικό αν σκεφτούμε ότι ένας Πολωνός συνελήφθη όταν ζήτησε ψωμί στα σέρβικα σε κροατικό φούρνο (Kelly & Baker 2013: 37-39).

² https://peacekeeping.un.org/mission/past/unprof_p.htm (12 Ιουλίου 2020)

³ <https://api.parliament.uk/historic-hansard/commons/1999/jul/14/major-milos-stankovic> (25 Ιουλίου 20)

Τρίτη λύση ήταν η απασχόληση ντόπιων αγγλομαθών οι οποίοι γνώριζαν άπταιστα την τοπική γλώσσα, αλλά δεν είχαν στρατιωτική εκπαίδευση. Φορούσαν στρατιωτική φόρμα χωρίς διακριτικά, βρίσκονταν υπό την καθοδήγηση στρατιωτικών διερμηνέων και αναλάμβαναν εργασίες, όπως συνοδεία του αξιωματικού-συνδέσμου ή της τακτικής περιπόλου. (Kelly & Baker 2013: 67-68). Όμως, οι μονάδες μετακινούνταν συνεχώς στο έδαφος της Βοσνίας- Ερζεγοβίνης, εγκαθιστούσαν βάσεις για να εδραιώσουν την παρουσία τους σε εμπόλεμο έδαφος, διερχόμενες ιδιαίτερα αγχωτικά για διερμηνείς σημεία ελέγχου με τις γραμμές του μετώπου να μετατοπίζονται συχνά ανάλογα με την έκβαση κάθε μάχης (Kelly-Baker 2013: 65). Επιπλέον, οι διερμηνείς αξιοποιούνταν στη συλλογή πληροφοριών και την συνεννόηση με ντόπιους στρατιωτικούς και αμάχους. Από την εμπλοκή τους ήταν πιθανό να πέσουν θύματα ανταρτών, για να τους αποσπάσουν πληροφορίες, ή να αποκαλύψουν οικειοθελώς πληροφορίες στην εθνотική ομάδα που υποστήριζαν ή να παραποιήσουν πληροφορίες υπό την καθοδήγησή της. Εκτός αυτού, δραστηριότητες, όπως η εκκαθάριση του πεδίου μετά την επαίσχυντη σφαγή στο Ahmići ή η διαπραγμάτευση μιας ανταλλαγής σορού με χειριστικούς τοπικούς διοικητές, ήταν αρκετά πιεστικές για στρατιωτικά ανεκπαιδευτους νεαρούς πολίτες διερμηνείς. Χρειάζονταν εκπαίδευση στη διερμηνεία που απαιτεί ο στρατός και προστασία. Επιπλέον, συχνά δεν ενημερώνονταν επαρκώς για την αποστολή. Τους ζητούσαν αιφνιδίως να ακολουθήσουν χωρίς να τους ενημερώσουν πού πηγαίνουν ή ποιον θα συναντήσουν και γιατί (Kelly & Baker 2013: 68-69).

Οι στρατιωτικοί ως διερμηνείς εγγυώνταν ότι δεν διακυβεύεται η ασφάλεια των επιχειρήσεων και το μήνυμα διερμηνεύεται πιστά. Ωστόσο, είχαν χαμηλότερο επίπεδο γλωσσομάθειας από τους ντόπιους πολίτες και αποσπώνταν από στρατιωτικές εργασίες. Οι ντόπιοι δεν είχαν στρατιωτική εκπαίδευση και ήταν λιγότερο έμπιστοι, εντούτοις γνώριζαν καλά τη γλώσσα και κόστιζαν στο στρατό λιγότερο. Έτσι, κάθε φορά έπρεπε να επιδιώκεται η χρυσή τομή μεταξύ εκφραστικής ακρίβειας, ασφάλειας, ικανότητας, κόστους και διαθεσιμότητας για την επιλογή κάθε κατηγορίας διερμηνέα (Kelly-Baker 2013: 62-73).

Σε αντίθεση με τις διεξοδικές εξετάσεις των διεθνών οργανισμών για την επιλογή διερμηνέων, οι δοκιμασίες της UNPROFOR περιλάμβαναν επάλληλη διερμηνεία κειμένου από τα αγγλικά στις τοπικές γλώσσες και αντιστρόφως. Πολλοί διερμηνείς έπειτα διατηρήθηκαν στις IFOR και SFOR, των οποίων η αποστολή περιλάμβανε περιπολίες επιτήρησης στρατιωτικών χώρων και περιοχών όπου

επέστρεφαν πρόσφυγες, συνεργασία με τις τοπικές πολιτικές αρχές, αποκατάσταση κατεστραμμένων υποδομών και μια μικτή στρατιωτική επιτροπή, όπου συμμετείχε ο διοικητής της IFOR και τοπικοί στρατιωτικοί διοικητές για την επίλυση στρατιωτικών διαφωνιών. Αυτά αύξησαν τις ανάγκες διερμηνείας και οδήγησαν σε προσλήψεις διερμηνέων κατόπιν συνεντεύξεως για την αξιολόγηση της γνώσης αγγλικών (Jones & Askew, 2014: 46-47), χωρίς να ζητηθεί γνωμοδότηση από τη Μεταφραστική Υπηρεσία του Στρατηγείου SHAPE, τουλάχιστον μέχρι το 1998 (Jones & Askew 2014: 42). Επιπλέον, η αμερικανική συμμετοχή εισήγαγε μία νέα πρακτική, την ανάθεση της πρόσληψης διερμηνέων σε αναδόχους εταιρείες, τους οποίους ανέπτυσαν στο πεδίο επιχειρήσεων μετά από στρατιωτική εκπαίδευση για να τους απασχολούν στη συλλογή πληροφοριών (Kelly & Baker 2013: 64). Επρόκειτο για μετανάστες 2^{ης} γενιάς στις ΗΠΑ ή τον Καναδά που δικαιούνταν λόγω υπηκοότητας εξουσιοδότηση ασφαλείας NATO. Ωστόσο, δεν ελέγχονταν από το NATO ως προς την ικανότητά τους στη διερμηνεία. Παράλληλα, η διαμεσολάβηση των εταιρειών κόστιζε πολύ ώσπου διαπιστώθηκε, τελικά, ότι η απευθείας πρόσληψη όσων κρίνονταν κατάλληλοι επέφερε αξιοσημείωτη εξοικονόμηση στο NATO και καλύτερο εισόδημα στους ίδιους (Jones & Askew 2014: 67).

Η επιθεώρηση από τη γλωσσική υπηρεσία του NATO το 1998 κατέδειξε αρκετές αδυναμίες: διασπορά των διερμηνέων σε διάφορες περιοχές της Βοσνίας και όχι αποκλειστική ενασχόληση με τη διερμηνεία (με τους μισούς περίπου να έχουν διπλή ειδικότητα π.χ. νομικός βοηθός/διερμηνέας ή οδηγός/διερμηνέας), πλήρη απουσία επίβλεψης, γλωσσικής επιμέλειας και τυποποίησης, αδυναμία αλληλοϋποστήριξης για ισόποση κατανομή φόρτου εργασίας. Οι κατεξοχήν διερμηνείς μετέφραζαν κείμενα από τα αγγλικά στις τοπικές γλώσσες και αντιστρόφως και πραγματοποιούσαν επάλληλη διερμηνεία στις ίδιες κατευθύνσεις. Επιπροσθέτως, κανόνιζαν συναντήσεις με τοπικούς αξιωματούχους, παρακολουθούσαν τα μέσα ενημέρωσης ή ξεναγούσαν υψηλόβαθμους αξιωματικούς στην περιοχή. Συχνά απαιτούνταν να ενεργούν ως άτυποι σύμβουλοι των στρατιωτικών για τοπικά θέματα. Οι επαγγελματικά καταρτισμένοι διερμηνείς ήταν ελάχιστοι και δεν είχαν αξιολογηθεί επαρκώς στις δοκιμασίες πρόσληψης. Παρότι προϋπήρχε σχετική Οδηγία⁴ δεν εφαρμοζόταν, ούτε είχε εκδοθεί εσωτερική οδηγία για τη διαδικασία υποβολής αιτημάτων μετάφρασης ή διερμηνείας ή για τα

⁴ ACO Directive on linguistic Services (Οδηγία περί γλωσσικής υπηρεσίας της Συμμαχικής Διοίκησης Επιχειρήσεων)

καθήκοντα των διερμηνέων. Αυτή θα εξάλειφε τις παράλογες προσδοκίες από τους διερμηνείς, όπως να διερμηνεύουν για υπερβολική ώρα ή να τους ανατίθεται ρόλος πολιτισμικών συμβούλων (Jones & Askew 2014: 43-49).

Οι διερμηνείς στελέχωναν θέσεις στο γραφείο συνδέσμου με τις δύο πολιτικές οντότητες της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, στο γραφείο τύπου και ψυχολογικών επιχειρήσεων, στην πολιτικό-στρατιωτική συνεργασία και υποστηρικτικά στην επισκευή δημοσίων υποδομών, στο γραφείο προμηθειών για συνεννόηση με ντόπιους προμηθευτές και εργολάβους, στο γραφείο νομικής υποστήριξης, καθώς και στο κλιμάκιο της στρατιωτικής διοίκησης. Επιπλέον, υπηρετούσαν και στη συλλογή πληροφοριών από ανθρώπινες πηγές⁵ που ερευνούσε συμβάντα ικανά να επηρεάσουν την επιχείρηση διατήρησης της ειρήνης (Jones & Askew 2014: 44). Στο Κοσσυφοπέδιο, για παρόμοιες ανάγκες, διερμηνείς απασχολούνταν στην Μικτή Επιτροπή Υλοποίησης⁶ και στα γραφεία Δημόσιας Ενημέρωσης, Νομικού Συμβούλου, Επιτελάρχη, Διοικητικής Υποστήριξης, Στρατονομίας και Σιδηροδρόμων. Στις Ψυχολογικές επιχειρήσεις και στο Στοιχείο Πληροφοριών, που έλεγχε και τους ντόπιους υπαλλήλους, υπηρετούσαν διερμηνείς των αμερικανικών εταιρειών. Στο Στρατηγείο των Σκοπίων οι διερμηνείς υπηρετούσαν στην ομάδα διοίκησης, στο Κέντρο Τύπου και Πληροφόρησης, στο Υπουργείο Άμυνας και τη Στρατονομία και στον Τυράνιο στην Ομάδα Διοίκησης, στο Γραφείο Προσωπικού, στο Γραφείο Δημόσιας Ενημέρωσης και στο Κέντρο Διαχείρισης και Συντονισμού Λιμένος (Jones & Askew 2014: 70-72).

Τους διερμηνείς αξιολογούσαν στρατιωτικοί προϊστάμενοι που εναλλάσσονταν ανά εξάμηνο, δεν ήταν απαραίτητως αγγλόφωνοι ούτε γνώριζαν να αξιολογήσουν επαγγελματική διερμηνεία. Καλόπιστα αλλά εσφαλμένα, θεωρούσαν σωστό κριτήριο την κατά λέξη απόδοση ενός κειμένου ή αξιολογούσαν το προσωπικό βάσει της γενικότερης επαγγελματικής συμπεριφοράς ή της συνέπειάς του, ενώ ενίοτε εφάρμοζαν και άλλα κριτήρια. Ένας Βρετανός ταξίαρχος π.χ. θεωρούσε σημαντικότερους τους εξωγλωσσικούς παράγοντες και σε δύσκολες συσκέψεις παρουσίαζε διερμηνείς οι οποίοι ενέπνεαν συμπόνια στους συνομιλητές επειδή π.χ. προσφάτως είχαν ένα ατύχημα. Μία άλλη διερμηνέας που κρίθηκε ανεπαρκής κατά την αξιολόγηση, αντί να απολυθεί, διατηρήθηκε με άλλη περιγραφή θέσης καθώς

⁵ Human intelligence

⁶ Joint Implementation Commission. Πρόκειται για επιτροπή συνδέσμου της KFOR με τις σερβικές ένοπλες δυνάμεις.

θεωρούνταν απαραίτητη λόγω των διασυνδέσεων της στην τοπική αστυνομία (Jones & Askew 2014: 56). Η έλλειψη περιγραμμάτων εργασίας και τυποποίησης δυσχέραινε την αξιολόγηση της καταλληλότητας των διερμηνέων, ενώ, ελλείπει αρχείου διερμηνειών, δεν παρέχονταν στοιχεία για τις υπηρεσιακές ανάγκες και τον όγκο εργασίας, και μάλιστα σε θέσεις που καλύπτονταν επί εικοσιτετραώρου βάσεως (Jones & Askew 2014: 44-46). Επιπλέον, οι στρατιωτικοί δεν γνώριζαν τις προϋποθέσεις διεξαγωγής διερμηνείας και τις απαραίτητες για το διερμηνέα συνθήκες. Έτσι, σε μια συνέντευξη τύπου στα Σκόπια, η διερμηνέας, για διαδοχική διερμηνεία, τοποθετήθηκε χωροταξικά σε σημείο που δεν είχε πλήρη ορατότητα των ομιλητών (Jones & Askew 2014: 71).

Αφγανιστάν

Η πολυεθνική δύναμη του NATO στο Αφγανιστάν (ISAF), από το 2001, έστρεψε το ενδιαφέρον στα Νταρί και τα Παστούν, τις ευρύτερα ομιλούμενες γλώσσες του Αφγανιστάν. Οι πρώτοι ντόπιοι διερμηνείς εξετάστηκαν προφορικά, ενώ αργότερα, σε διαδικασία επαναπρόσληψης, εξετάστηκαν και γραπτά στην υπαγόρευση κειμένου στα αγγλικά και στην ευθεία και αντίστροφη μετάφραση.

Ο επικεφαλής της Μεταφραστικής Υπηρεσίας από το 2004, ένας Γάλλος πρώην στρατιωτικός και διερμηνέας, περιγράφει τις συνθήκες χείριστες. Διαβιούσαν σε άθλιες εγκαταστάσεις και εργάζονταν σε ένα παλιό κτήριο όπου το πάτωμα είχε εμποτίσει η δυσοσμία από τη μακρά παραμονή πτωμάτων. Επειδή δεν γνώριζε τις τοπικές γλώσσες, μπορούσε μόνο να αξιολογήσει τις δεξιότητές των διερμηνέων στα αγγλικά. Για την ποιότητα της μετάφρασης και διερμηνείας, βασιζόταν στην άποψη που διατύπωναν οι χρήστες των κειμένων ή οι συμμετέχοντες στις συνομιλίες. Επιπροσθέτως, ήταν δύσκολο να τιθασεύσει Αφγανούς διερμηνείς που είχαν αναπτύξει στενές σχέσεις με τους υψηλόβαθμους αξιωματικούς που συνόδευαν σε διερμηνείες οι οποίοι συχνά τους διευκόλυναν, π.χ. αποδεσμεύοντάς τους πριν τη λήξη του ωραρίου. Επιπλέον, εκμεταλλεύονταν το πλεονέκτημα ότι ήταν δυσεύρετοι και απαραίτητοι στην υπηρεσία (Jones & Askew 2014: 85-87).

Στο Αφγανιστάν η κατάσταση ήταν επικίνδυνη και για τους στρατιώτες της ISAF και για τους ντόπιους, γεγονός που πιθανώς απέτρεπε πολλούς Αφγανούς από το να εργαστούν στην ISAF. Μια μέρα μασκοφόροι αστυνομικοί εισέβαλαν στο σπίτι

ενός Αφγανού διερμηνέα για ληστεία, προφανώς πληροφορημένοι ότι εργαζόταν για το NATO. Αλλά και μια φορά που ο Γάλλος επικεφαλής βγήκε από τη βάση μαζί με διερμηνείς για να προμηθευτεί λεξικά, διαπίστωσε ότι επέστρεφαν από διαφορετικό δρόμο για να τον αποπροσανατολίσουν, ώσπου του ανακοίνωσαν ότι τον απήγαγαν για να διεκδικήσουν την ασφάλεια ζωής του και του πρότειναν, αν συνεργαστεί, να μοιραστούν τα χρήματα (Jones & Askew 2014: 88). Παρότι η βάση φυλασσόταν καλά, οι διερμηνείς αλλά και οι στρατιωτικοί, κατά τη μετακίνησή τους εκτός βάσης, ήταν ευάλωτοι σε επιθέσεις. Οι Αφγανοί, ιδίως, που δεν διέθεταν άδεια εισόδου υπέκειντο καθημερινά σε εξονυχιστικό έλεγχο στην είσοδο, όπου σχηματίζονταν ουρές αναμονής, ευάλωτες σε επιθέσεις. Σε αυτό το σημείο σκοτώθηκε από επίθεση κομάντο αυτοκτονίας ένας νεοπροσληφθείς διερμηνέας του οποίου οι συγγενείς εξεπλάγησαν όταν άκουσαν ότι βρισκόταν στη βάση της ISAF. Συνήθως οι Αφγανοί απέκρυπταν ότι εργάζονται στο NATO. Ένας άλλος διερμηνέας τραυματίστηκε από θραύσματα αυτοσχέδιας βόμβας ενώ συνόδευε αμερικανικό περίπολο (Jones & Askew 2014: 97). Ιδιαίτερο κίνδυνο αντιμετώπιζαν όταν ταξίδευαν από τη σχετικά ασφαλή Καμπούλ στην επαρχία, διερχόμενοι από αφρούρητους αυτοκινητοδρόμους. Η ένοπλη αντιπολίτευση τους θεωρούσε κατασκόπους και κινδύνευαν με αιχμαλωσία και αποκεφαλισμό. Ακόμη όμως και όσοι θεωρούσαν ασφαλή την Καμπούλ ανησυχούσαν για την τύχη τους μετά την αποχώρηση των δυνάμεων (Jones & Askew 2014: 98).

Δυστυχώς, η ανησυχία τους επιβεβαιώθηκε, αφού από την αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων, το 2021, έχουν σημειωθεί δολοφονικές επιθέσεις εναντίον Αφγανών πρώην συνεργατών των πολυεθνικών δυνάμεων. Οι δε διερμηνείς βρίσκονταν από πολύ νωρίτερα στο στόχαστρο των Ταλιμπάν καθώς οι τελευταίοι θεωρούσαν ότι η εξόντωσή τους ήταν ζωτικής σημασίας για την ήττα των δυτικών. Ένα χρόνο μετά την αποχώρηση του 2021, Αφγανοί διερμηνείς, ζουν σε κρησφύγετα⁷, υπό απειλές για τη ζωή τους, περιμένοντας να ξεκινήσουν ή να ολοκληρώσουν μια μακροχρόνια διαδικασία για άδεια μετανάστευσης. Αλλά και όσοι γλίτωσαν από τους Ταλιμπάν δεν ξέφυγαν απαραίτητα από την κατακραυγή των ομογενών τους στο εξωτερικό (De Jong 2022: 5-6).

Εκτός των Αφγανών, υπηρέτησαν και στρατιωτικοί ως διερμηνείς. Τοποθετήθηκαν τρεις Βρετανοί στρατιωτικοί κατόπιν 18μηνης εκπαίδευσης στα

⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=w6KtzE20REM> (Τελευταία πρόσβαση Οκτώβριος 2022), <https://www.youtube.com/watch?v=WlaJarmshas> (Τελευταία πρόσβαση Οκτώβριος 2022)

Νταρί σε στρατιωτική σχολή γλωσσομάθειας. Φυσικά, αδυνατούσαν να αντεπεξέλθουν στα καθήκοντα επαγγελματία διερμηνέα για τα οποία τους προόριζαν, τα οποία περιλάμβαναν συναντήσεις με ανώτατους αξιωματικούς και πολιτικούς, όπου η ιεραρχική διαφορά και μόνο συνιστούσε πηγή άγχους. Ένας από αυτούς ήταν εξοικειωμένος με τα Νταρί χάρη στη μητρική του γλώσσα, τα περσικά, και είχε ζήσει χρόνια στη Βρετανία. Ανέλαβε διερμηνέας του διοικητή εξαιτίας της ικανοποιητικής απόδοσής του. Όμως, αποπειράθηκε να αποκαλύψει διαβαθμισμένες πληροφορίες στις ιρανικές αρχές. Ο διοικητής του στη δίκη κατέθεσε ότι συχνά έπρεπε να του υπενθυμίζει τη θέση του γιατί απευθυνόταν στο ακροατήριο σαν να ήταν ο ίδιος διοικητής. Προφανώς υπερέβαινε το ρόλο του διερμηνέα. Το κίνητρό του για την διαρροή πληροφοριών ήταν, εκτός από χρηματικό, και η προσωπική του ματαιοδοξία (Jones & Askew 2014: 93-94).

Κατά την επιθεώρηση, το 2006, διαπιστώθηκαν παρόμοια προβλήματα με την IFOR και SFOR, με εξαίρεση το γεγονός ότι στο Αφγανιστάν δεν υπήρχε κατακερματισμός του προσωπικού σε διάσπαρτες υπηρεσίες, αλλά μια ενιαία. Στους Αφγανούς διερμηνείς παρασχέθηκε εκπαίδευση η οποία περιελάμβανε επάλληλη διερμηνεία, ανάλυση λόγου, τεχνική λήψης σημειώσεων και κανόνες δεοντολογίας, σημαντικό αντικείμενο για να αντιλαμβάνεται ο διερμηνέας ποιος είναι ο ρόλος του (Jones & Askew 2014: 108).

Οι ανειδίκευτοι διερμηνείς, όπως οι χιλιάδες ακατάλληλοι διερμηνείς που είχαν προσληφθεί από αναδόχους εταιρείες σε ξένους οργανισμούς στην Καμπούλ ήταν, κατά τους Αφγανούς επικεφαλής διερμηνείας στην ISAF, επικίνδυνοι. Πολλές, μάλιστα, από τις πρώτες αποτυχίες της αποδίδονται σε διερμηνείς. Είναι απαραίτητη η γνώση και πολιτισμικών στοιχείων για τη χώρα. Η πραγματολογική άγνοια ενός διερμηνέα στην περιοχή Bala Buluk οδήγησε στο βομβαρδισμό και θάνατο δεκάδων αμάχων (Jones & Askew 2014: 111-115).

Όσον αφορά το ρόλο του διερμηνέα δίδονται οι απόψεις. Ορισμένοι τον θέλουν ουδέτερο και αφανή στη διερμηνεία. Άλλοι ισχυρίζονται ότι, επειδή και μόνο οι προσωπικές επιλογές διατύπωσης στη διερμηνεία ενδόμυχα αντανakλούν τη νοοτροπία του, ουσιαστικά παίρνει θέση απέναντι στο εκφώνημα. Άρα δεν είναι ουδέτερος. Κατά το βρετανικό υπουργείο άμυνας ο στρατιωτικός διερμηνέας συμμετέχει ενεργά στη συζήτηση και οφείλει να επιδιώκει την επίτευξη των σκοπών του διοικητή (Jones & Askew 2014: 117-118). Τέτοιο ρόλο εκπλήρωνε ένας διερμηνέας, συνοδός περιπόλων των αμερικανικών ειδικών δυνάμεων. Έτεινε να

αλλοιώνει τα εκφωνήματα όταν ο διοικητής επρόκειτο να θίξει ευαίσθητα ζητήματα από άγνοια. Τον ενημέρωνε λοιπόν ότι δεν θα διερμηνεύσει αυτούσια τα λεγόμενά του. Έτσι, κάποτε διαπραγματεύτηκε την ενοικίαση γης για μια αμερικανική βάση και κατάφερε, επικαλούμενος τα φιλόξενα αισθήματα των Παστούν συμπατριωτών του, να την εξασφαλίσει δωρεάν, ενώ όταν ο διοικητής είπε στους κατοίκους ενός χωριού ότι οι δυνάμεις του θα τους προστατεύσουν από τους ισλαμιστές, μη γνωρίζοντας ότι το χωριό είχε πολλούς αντάρτες ισλαμιστές, ο διερμηνέας μετέφρασε ότι θα τους προστατεύσουν από τη φτώχεια. Σε αντίθεση με τη διερμηνεία στο στρατηγείο, σε συνομιλίες μεταξύ υψηλόβαθμων αξιωματούχων, όπου ο διερμηνέας υποχρεούταν να ενεργεί αυστηρά βάσει κανονισμών, η διερμηνεία σε επίπεδο τακτικής γινόταν σε πιο ανάλαφρη ατμόσφαιρα μεταξύ των συνομιλητών, άρα ήταν και χαλαρότερη για το διερμηνέα (Jones & Askew 2014: 119).

Στρατιωτικοί διερμηνείς στον Ελληνικό Στρατό

Στον σύγχρονο ελληνικό στρατό στρατιωτικοί διερμηνείς είναι οι Αξιωματικοί, οι Μόνιμοι Υπάλληλοι (πολίτες) διερμηνείς και οι Οπλίτες διερμηνείς, δηλαδή στρατιώτες που λαμβάνουν την ειδικότητα στο πλαίσιο της υποχρεωτικής στρατιωτικής τους θητείας⁸.

Η οργάνωση του ελληνικού στρατού μέχρι τις αρχές του 21^{ου} αι. περιλάμβανε ξενόγλωσσους γραφείς. Στρατιωτικοί Διερμηνείς πρωτοαναφέρονται το 1916 όταν η Προσωρινή Κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης ονόμασε αξιωματικούς αυτής της ειδικότητας⁹, ενώ το 1917 συστάθηκε Σώμα Στρατιωτικών Διερμηνέων, σε επιστράτευση και πόλεμο, συγκροτούμενο από εφέδρους αξιωματικούς, πρώην υπαλλήλους του υπουργείου εξωτερικών, ιδιώτες και οπλίτες που επέτυχαν σε σχετικό διαγωνισμό¹⁰. Στρατιωτικοί Διερμηνείς αγγλικής γλώσσας αναφέρονται στη νομοθεσία το 1945, πιθανώς για να καλύψουν τις ανάγκες συνεργασίας με τις βρετανικές δυνάμεις. Μάλιστα, οι ανάγκες ήταν μάλλον αυξημένες γιατί θεσπίστηκε και η δυνατότητα απασχόλησης ιδιωτών ως διερμηνέων έναντι αντιμισθίας, εγκεκριμένων από στρατιωτική επιτροπή¹¹, ενώ η υπηρεσία τους παρατείνεται και

⁸ Πάγια Διαταγή Γενικού Επιτελείου Στρατού 0-35/2007

⁹ Διάταγμα 911/1916 τέως Προσωρινής Κυβέρνησης Θεσσαλονίκης

¹⁰ Βασιλικό Διάταγμα 278/1917 και Ν. 1115/1918

¹¹ Αναγκαστικός Νόμος 811/1945

στην ειρηνική περίοδο, εφόσον υπάρχει στην Ελλάδα ξένη στρατιωτική αποστολή¹². Το 1949 οι μέχρι τότε έφεδροι Αξιωματικοί διερμηνείς υπάχθηκαν στο Σώμα των Αρχαιοφυλάκων, το οποίο μετονομάστηκε σε Σώμα Στρατιωτικών Γραμματέων, ως ξεχωριστή ειδικότητα¹³, στελεχωμένη από μονιμοποιημένους εφέδρους Αξιωματικούς. Το Σώμα ανασυγκροτήθηκε το 1954 και τέθηκε ένα νομικό πλαίσιο που εν πολλοίς ισχύει ακόμη¹⁴. Οι διερμηνείς ήταν απόφοιτοι γυμνασίου που εξετάζονταν σε γενικές γνώσεις ιστορίας και γεωγραφίας και στην ευθεία και αντίστροφη μετάφραση και την συνομιλία σε δύο ξένες γλώσσες¹⁵, σύστημα το οποίο διατηρήθηκε μέχρι το 1992. Παρότι η πανεπιστημιακή εκπαίδευση δεν προαπαιτούταν, δεν έλειπαν μεταξύ αυτών των διερμηνέων και οι απόφοιτοι ξενόγλωσσων φιλολογίων. Οι σημερινοί Αξιωματικοί διερμηνείς είναι κάτοχοι συναφούς πανεπιστημιακού τίτλου σπουδών και κατατάσσονται κατόπιν διαγωνισμού αξιολογούμενοι σε δεξιότητες μετάφρασης και διερμηνείας με μία γλώσσα εργασίας¹⁶.

Οι Μόνιμοι Υπάλληλοι Μεταφραστές-Διερμηνείς είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι παλαιότεροι προήλθαν από διαγωνισμούς με εξεταζόμενα αντικείμενα, όπως έκθεση ιδεών στην ξένη γλώσσα και προφορική εξέταση γενικού θέματος, ενώ οι νεότεροι προσλαμβάνονται με σειρά προτεραιότητας μέσω ΑΣΕΠ και με διαχωρισμό των θέσεων μεταφραστών από των διερμηνέων¹⁷.

Οι οπλίτες διερμηνείς, μέχρι προ μερικών ετών, μετά την βασική εκπαίδευση παρακολουθούσαν βραχεία επ' έργω εκπαίδευση στο μεταφραστικό γραφείο του ΓΕΣ και μετά τη συμπλήρωση του προβλεπόμενου χρόνου σε μονάδες εκστρατείας τοποθετούνταν σε θέσεις οπλιτών διερμηνέων. Πλέον, λόγω και της μείωσης διάρκειας της θητείας, στους οπλίτες αποδίδονται μόνο ειδικότητες όπλων και όχι σωμάτων, άρα ούτε και διερμηνέα.

Αποστολή των στρατιωτικών διερμηνέων είναι η ευθεία και αντίστροφη μετάφραση, η διερμηνεία, η επιλογή και εκπαίδευση διερμηνέων και η λειτουργία μεταφραστικών γραφείων.¹⁸ Διερμηνεία προσφέρουν κατά τις επαφές Ελλήνων

¹² Νόμος 741/1948

¹³ Νομοθετικό Διάταγμα 1079/1949

¹⁴ Νομοθετικό Διάταγμα 2937/1954

¹⁵ Βασιλικό Διάταγμα 121/1955

¹⁶ ΠΔ 300/2002

¹⁷ ΠΔ 50/2001

¹⁸ ΝΔ 2937/1954

στρατιωτικών με ξένους ή ξένων στρατιωτικών με οποιεσδήποτε ελληνικές αρχές, κατά τη συνοδεία ξένων αποστολών και τη διοργάνωση ασκήσεων με ξένους συμμετέχοντες ή παρατηρητές. Σε διεθνείς στρατιωτικούς οργανισμούς ή και συνέδρια με συμμετοχή ξένων παρέχουν υπηρεσίες μετάφρασης - διερμηνείας και ξενόγλωσσης γραμματείας. Σε συνέδρια και παρόμοιες εκδηλώσεις παρέχεται ταυτόχρονη και σε επιτελικές συνομιλίες διαδοχική διερμηνεία. Οι προδιαγραφές του απαιτούμενου εξοπλισμού, η μέγιστη ημερήσια και εβδομαδιαία χρονική διάρκεια διερμηνείας και τα απαραίτητα διαλείμματα ορίζονται από την Πάγια Διαταγή 0-35, η οποία συνιστά και την πρότερη ενημέρωση των διερμηνέων με την παροχή σε αυτούς οποιουδήποτε υλικού, ιδίως αν συμμετέχουν ως συνεργάτες σε συνομιλίες. Είθισται να εμπλέκονται και σε μεταφράσεις, διορθώσεις κειμένων ή καθήκοντα διοικητικά ή συνοδού, στο πλαίσιο της δραστηριότητας διερμηνείας που αναλαμβάνουν. Οφείλουν να τηρούν την επαγγελματική δεοντολογία και εχεμύθεια ως προς τις πληροφορίες και τα προσωπικά δεδομένα και να μην αποκαλύπτουν στοιχεία ακόμα και σε πρόσωπα εξουσιοδοτημένα για διαβάθμιση ασφαλείας, αλλά χωρίς δικαίωμα πρόσβασης. Η εκπαίδευσή τους πραγματοποιείται κατά βάση επ' έργω για εξοικείωση με την στρατιωτική ορολογία. Υπό την καθοδήγηση εμπειρότερων αξιωματικών, συμμετέχουν σε στρατιωτικά συνέδρια και παρόμοιες εκδηλώσεις (συσκέψεις, συνόδους επιτροπών και ομάδων, σεμινάρια, παρουσιάσεις κ.α.)¹⁹.

Διερμηνείς του NATO

Το NATO διαθέτει εξειδικευμένες υπηρεσίες μετάφρασης και διερμηνείας. Απασχολεί διερμηνείς στο επιτελείο, σε στρατηγικό επίπεδο, αλλά και στο πεδίο της μάχης, σε επιχειρησιακό και τακτικό επίπεδο. Του σχεδιασμού και της εκτέλεσης των επιχειρήσεων του NATO επιλαμβάνεται η Συμμαχική Διοίκηση Επιχειρήσεων (Allied Command Operations - ACO) της οποίας ο διοικητής υποστηρίζεται από το Ανώτατο Στρατηγείο Συμμαχικών Δυνάμεων Ευρώπης (Supreme Headquarters Allied Powers Europe - SHAPE), στο οποίο υπάγεται και η Γλωσσική Υπηρεσία²⁰ (Linguistic Service).

¹⁹ ΠαΔ 0-35/2007

²⁰ Στην παρούσα εργασία μεταφράστηκε ο Νατοϊκός όρος Linguistic Service ως Γλωσσική Υπηρεσία. Ωστόσο είναι η αντίστοιχη Μεταφραστική Υπηρεσία ή Μεταφραστικό Γραφείο του Ελληνικού Στρατού.

Το NATO απασχολεί γλωσσομαθείς υπαλλήλους (Linguists) στη μετάφραση, τη διερμηνεία και την επιμέλεια μεταφράσεων. Παρότι υπάρχουν διακριτές ειδικότητες μεταφραστή και διερμηνέα, σε ορισμένες μόνιμες δομές του NATO, αλλά και σε στρατηγεία αποστολών οι υπάλληλοι χρειάζεται κατά καιρούς να ασχολούνται και με τις δύο ειδικότητες. Κάθε στρατηγείο της ACO προκηρύσσει τις θέσεις που χρειάζεται και ο διαγωνισμός επιλογής προσωπικού διενεργείται από τη Γλωσσική Υπηρεσία του SHAPE. Η συνάφεια σπουδών με τη θέση εργασίας προσμετράται, αλλά υπερισχύει το αποτέλεσμα των εξετάσεων στη μετάφραση ή τη διερμηνεία. Παρά τις προσπάθειες στελέχωσης των θέσεων από στρατιωτικούς, τούτο δεν στάθηκε δυνατό, καθώς δεν διαθέτουν όλες οι χώρες στρατιωτικούς με ειδικότητα διερμηνέα και η σχετική εκπαίδευση θα τους στερούσε αρκετό χρόνο από υπηρεσία σε μάχιμες θέσεις (Jones & Askew 2014: 23). Κατά βάση μεταφράζουν προς τη μητρική γλώσσα, αλλά σε μικρότερα μεταφραστικά γραφεία και αντίστροφα. Σε αντίθεση με την ΕΕ ή τον ΟΗΕ όπου η διερμηνεία είναι ευθεία, στο NATO πραγματοποιείται και αντίστροφη μεταξύ αγγλικών και γαλλικών και μπορεί να είναι επάλληλη, διαδοχική ή ταυτόχρονη συνεδρίων, καθώς και ψιθυριστή (Jones & Askew 2014: 24).

Τη λειτουργία των μεταφραστικών υπηρεσιών διέπει η Οδηγία περί Γλωσσικής Υπηρεσίας. Για την διερμηνεία σε επιχειρησιακό επίπεδο, ωστόσο, η εμπειρία της Βοσνίας και του Αφγανιστάν οδήγησε στη δημοσίευση, το 2011, του Συμμαχικού Δημοσιεύματος Γλωσσικής Υποστήριξης ALingP-1²¹. Πρόκειται για το πρώτο θεσμικό πλαίσιο γλωσσικών υπηρεσιών σε επιχειρήσεις. Αναγνωρίζει την ανάγκη παροχής γλωσσικών υπηρεσιών, όπως μετάφραση, διερμηνεία, παρακολούθηση οπτικοακουστικού υλικού, επισκόπηση άρθρων, σύνοψη πληροφοριών και περιληπτική μετάφραση, σε συμμαχικές επιχειρήσεις.

Η διερμηνεία (ταυτόχρονη, διαδοχική ή επάλληλη) και η υψηλού επιπέδου μετάφραση παρέχονται από κατάλληλα καταρτισμένους πολίτες, ενώ οι γλωσσομαθείς υψηλού επιπέδου παρέχουν υποστήριξη ως γλωσσομαθείς βοηθοί (Linguistic assistants). Παράλληλα προβλέπονται και γλωσσικοί βοηθοί (language assistants) που συνεισφέρουν στην επικοινωνία για απλά θέματα ως γνώστες της γλώσσας σε χαμηλό επίπεδο, όπως είναι η φρούρηση, η έρευνα και η διέλευση των σημείων ελέγχου, χωρίς να απαιτείται η γραπτή μετάφραση από αυτούς. Υπάρχουν,

²¹ Allied Linguistic Publication - 1

επιπλέον, στρατιωτικοί με υψηλές γλωσσικές δεξιότητες που αναπτύσσονται κυρίως ως διερμηνείς, ασχολούμενοι ως επί το πλείστον με επάλληλη διερμηνεία και μετάφραση, ενδεχομένως παράλληλα και με στρατιωτικά καθήκοντα, και στρατιωτικοί με περιορισμένες γλωσσικές δεξιότητες που αναπτύσσονται σε αμιγώς στρατιωτικά καθήκοντα, αλλά μπορούν να επιτελέσουν, αν χρειαστεί, καθήκοντα γλωσσικών βοηθών. Περιγράφεται ο απαιτούμενος γλωσσικός σχεδιασμός με την μελέτη των γλωσσών και διαλέκτων της περιοχής επιχειρήσεων και συνιστάται ενιαία διοίκηση της γλωσσικής υπηρεσίας. Η μετάφραση και η διερμηνεία είναι ευθείες και αντίστροφες, όπως συμβαίνει στο στρατό, ενώ δεν απαγορεύεται η άσκηση αυτών μεταξύ δύο ξένων γλωσσών, αν και αντενδείκνυται.

Η εκπαίδευση, πλην των γλωσσικών αντικειμένων, περιλαμβάνει εκμάθηση στρατιωτικής και τεχνικής ορολογίας του NATO και εμπέδωση της επαγγελματικής ευθύνης και δεοντολογίας, πραγματολογικές γνώσεις και στρατιωτική εκπαίδευση γενική ή και προσαρμοσμένη για την επιχείρηση. Οι χρήστες του προϊόντος διερμηνείας πρέπει να ενημερώνονται για τον τρόπο εργασίας με μεσολάβηση διερμηνέων, καθώς και για τις προσδοκίες από τους διερμηνείς, το ρόλο και τις ευθύνες τους, τον απαιτούμενο εξοπλισμό, τον τρόπο έγκαιρης προετοιμασίας και τη διάρκεια εργασίας του διερμηνέα. Επίσης πρέπει να εκφράζονται απλά όταν εκπροσωπούνται από μη εκπαιδευμένους διερμηνείς και να φείδονται λόγων ενώπιον διερμηνέων χωρίς εξουσιοδότηση ασφαλείας²².

Συμπεράσματα

Η αλληλεπίδραση μεταξύ λαών, στον πόλεμο ή στη σύναψη συμμαχιών, που ενυπάρχει στην αποστολή του στρατού, απαιτεί διερμηνεία. Από την αρχαιότητα, λοιπόν, γλωσσομαθείς του στρατεύματος αξιοποιούνται ως διαμεσολαβητές, παράλληλα με τα στρατιωτικά τους καθήκοντα.

Από τους ανιχνευτές και τους χαρτογράφους των αρχαίων και μεσαιωνικών στρατευμάτων στους σύγχρονους συνοδούς περιπόλων, η ανάγκη γλωσσικής διαμεσολάβησης σε επίπεδο τακτικής παραμένει. Η διαμεσολάβηση αυτή υπάγεται στην κατηγορία της επάλληλης διερμηνείας, καθώς συνίσταται στην μεταφορά

²² ALingP-1 2011

σύντομων μηνυμάτων με κάποια προσωπική συνεισφορά στη συνεννόηση (Pöchhacker 2004: 186).

Η συλλογή πληροφοριών που απαιτεί την συνομιλία με ντόπιους, οι συναλλαγές για τις προμήθειες του στρατεύματος και η επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ στρατευμάτων (σύνδεσμοι) αποτελούν διαχρονικές ασχολίες των διερμηνέων. Η παροχή πληροφοριών για την κατάσταση στην περιοχή σε ξένους ανταποκριτές και η προβολή των επιχειρήσεων για τον προσεταιρισμό της κοινής γνώμης είναι σύγχρονες πρακτικές που αιτιολογούν το ρόλο των διερμηνέων στα διάφορα γραφεία τύπου και ψυχολογικών επιχειρήσεων. Δεν θα μπορούσε, βέβαια, να μην υπηρετεί διερμηνέας στο επιτελείο του διοικητή μιας πολυεθνικής δύναμης, ούτε και στους νομικούς συμβούλους που συντάσσουν τις συμβάσεις ή στη στρατιωτική αστυνομία, πιθανή εξέλιξη του ρόλου τους στην ανάκριση αιχμαλώτων κατά τους παγκοσμίους πολέμους.

Άλλος συσχετισμός που διαπιστώνουμε είναι με το ρόλο του γραμματέα. Σε πολλές ιστορικές στιγμές ο διερμηνέας ήταν και γραμματέας. Πιθανώς η αιτία βρίσκεται στην εμπιστοσύνη που πρέπει να τρέφει ένα πρόσωπο εξουσίας π.χ. ο εκάστοτε διοικητής ή ο Ναπολέοντας, όπως είδαμε, στον διερμηνέα του και στην στενή συνεργασία η οποία πιθανώς απαιτεί να αναλάβει ο διερμηνέας και οργανωτικό ρόλο.

Πολλοί από τους πρώτους, ανεκπαιδευτοι, έφεδροι καταταγόντες για τον πόλεμο, πριν ακόμη από την ανάδειξη της διερμηνείας ως επιστήμης, χάρη στη γλωσσομάθειά τους, αναδύθηκαν στο διεθνές προσκήνιο και ήρθαν σε επαφή με υψηλόβαθμους αξιωματούχους σε συνεδριάσεις που διαμόρφωσαν τις τύχες του κόσμου. Αν και στρατιωτικοί διερμηνείς συμμετείχαν σε πολιτικές συνεδριάσεις, όπως π.χ. στο Συμβούλιο των Τεσσάρων, ασκώντας διπλωματική διερμηνεία, όπως θεωρείται η επάλληλη διερμηνεία για την εγκαθίδρυση πολιτικών σχέσεων. Αυτή όμως υπήρξε απόρροια μιας στρατιωτικής διερμηνείας, όπως είναι η διαπραγμάτευση μιας ανακωχής, σαν εκείνες της Κομπιένης, της Κορέας ή του στρατηγού Τσολάκογλου (Pöchhacker 2004: 14). Επομένως, η πολιτική και η στρατιωτική διερμηνεία παρότι διαφέρουν, συνδέονται.

Παρά την εξέλιξη της επιστήμης, στη Βοσνία και στο Αφγανιστάν ο στρατός αναγκάστηκε να καταφύγει σε μη εκπαιδευμένους διερμηνείς. Οι επείγουσες συνθήκες υπό τις οποίες ενίοτε διοργανώνεται μια επιχείρηση δικαιολογούν την ελλιπή οργάνωση. Η εκπαίδευση απαιτεί χρόνο και δεν βρίσκονται εύκολα διερμηνείς

με όλους τους γλωσσικούς συνδυασμούς. Ο συγκερασμός των καθηκόντων μετάφρασης και διερμηνείας, συνήθης στο στρατό όπως φαίνεται, δεν μας ξενίζει. Πρόσφατα διαχωρίστηκαν οι δύο επιστήμες και ασκούνται σε πολλές θέσεις εργασίας στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα από τα ίδια άτομα.

Η εκπαίδευση των διερμηνέων στο σύγχρονο στρατό είναι απαραίτητη. Η βαθύτερη εξειδίκευση της μετάφρασης και διερμηνείας απαιτεί καταρτισμένους διερμηνείς, γνώστες των γλωσσών που χρειάζονται σε μια επιχείρηση και με συναφείς σπουδές, ώστε να κατανοούν την πολιτική και κοινωνική κατάσταση της χώρας. Η παράβλεψη της σημασίας της εκπαίδευσης στο Κόσοβο οδήγησε στη δημιουργία υλικού για ψυχολογικές επιχειρήσεις που δεν προσέγγιζε συναισθηματικά τους ντόπιους, στο δε Αφγανιστάν η άγνοια των κοινωνικών συνηθειών μιας συγκεκριμένης περιοχής προκάλεσε θάνατο δεκάδων αμάχων. Οπωσδήποτε, τα περιστατικά καταδεικνύουν και τη σημασία της στρατιωτικής εκπαίδευσης για την ανάπτυξη στο πεδίο.

Όσοι αναπτύσσονται σε επιχειρήσεις κινδυνεύουν· άρα και οι στρατιωτικοί διερμηνείς. Στους ιστορικούς πολέμους, οι έφεδροι αξιωματικοί διερμηνείς μετακινούνταν στο πεδίο της μάχης απειλούμενοι από πυρά, όπως κάθε στρατιώτης. Τα δε ολιγομελή περίπολα βρίσκονταν μόνα τους πλησίον των εχθρικών γραμμών. Επιπροσθέτως, οι μακάβριες καταστάσεις που αντιμετωπίζουν επιφέρουν δυσβάσταχτο ψυχολογικό βάρος. Όλοι θλίβονται όταν αντικρίζουν νεκρούς και κουβαλούν πτώματα από το πεδίο της μάχης ή αγχώνονται, όταν παζαρεύουν αν θα πάρουν οι συγγενείς το νεκρό σώμα του αγαπημένου τους για να το θάψουν. Ακόμη και το να απαντήσουν χωρίς χρονοτριβή σε κάποιον που ζητάει βοήθεια για να γλιτώσει από έναν ελεύθερο σκοπευτή ή και να προσέξουν τι θα πουν στους αντάρτες στο σημείο ελέγχου μην τους συλλάβουν ή η σκέψη ότι ανά πάσα στιγμή, ενώ περιπολούν νύχτα, μπορεί να τους πυροβολήσουν από μακριά, προκαλούν τρόμο. Η εμπειρότερη από τους πρώτους διερμηνείς στη Βοσνία, η οποία συνέβαλε και στην ανάπτυξη του συστήματος αξιολόγησης των υποψηφίων διερμηνέων, η Dobrila Kalaba, δολοφονήθηκε από ελεύθερο σκοπευτή (Baker 2011: 2). Τουλάχιστον οι εκπαιδευμένοι στρατιωτικοί είναι πιο ψύχραιμοι και προετοιμασμένοι για τέτοιες καταστάσεις. Γι' αυτό, ο στρατιωτικός επικεφαλής των διερμηνέων που συνεργάστηκε μαζί της προτιμά να χρησιμοποιούνται στρατιωτικοί όταν λόγω συνθηκών είναι αναγκαίο (Footit & Kelly: 186).

Η καταγωγή, η θρησκεία και το πολιτικό υπόβαθρο εγκυμονούν κινδύνους για τους διερμηνείς και την πολυεθνική δύναμη. Οι αξιωματικοί που αναπτύχθηκαν σε επιχειρήσεις λόγω καταγωγής απειλήθηκαν με φόνο από τους ντόπιους. Δεν έλειψαν και οι περιπτώσεις που διασύρθηκαν επί μακρόν ως κατάσκοποι και από την ίδια τη χώρα που υπηρέτησαν. Στον αντίποδα, μπορεί από χρηματικά κίνητρα και προσωπική ματαιοδοξία να υπονομεύσουν την επιχείρηση παρέχοντας πληροφορίες στον αντίπαλο, όπως συνέβη στο Αφγανιστάν.

Από την άλλη, οι τοπικοί διερμηνείς, εργαζόμενοι για ξένες δυνάμεις, προξενούν δυσπιστία στους ομοεθνείς τους. Στα μάτια των ντόπιων είναι πηγές πληροφοριών για τα σχέδια της πολυεθνικής δύναμης και ένας τρόπος να την παραπλανήσουν. Σε πιο έκρυθμες καταστάσεις, όπως στο Αφγανιστάν, οι διερμηνείς θεωρούνται κατάσκοποι και κινδυνεύουν. Στη Βοσνία, βέβαια, η ειρηνευτική δύναμη απλώς επέβλεπε τις δύο αντιμαχόμενες πλευρές, ενώ στο Αφγανιστάν ήταν μία από τις μαχόμενες πλευρές (Jones & Askew 2014: 120).

Η κατάταξη και αξιοποίηση των διερμηνέων στον ελληνικό στρατό αρχικά αφορούσε περιόδους πολέμου και επιστράτευσης. Η κατάταξή τους χρονικά συμπίπτει με τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και την ανάγκη συνεργασίας του στρατού με τη σύμμαχο Αντάντ. Αυτοί οι διερμηνείς στο πεδίο αντιμετώπισαν καταστάσεις οι οποίες δεν θα διέφεραν πολύ από των Γάλλων διερμηνέων του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Αγγλομαθείς διερμηνείς φαίνεται να κατατάχθηκαν με την έναρξη του εμφυλίου, και περίπου επτά έτη προτού θεσμοθετηθεί το Σώμα το οποίο συνέβη λίγο μετά την ένταξη της Ελλάδας στο NATO. Η γενικότερη ανάδυση της διερμηνείας ως χωριστού κλάδου σπουδών αντανακλάται τόσο στο NATO, όσο και στον ελληνικό στρατό. Στο μεν πρώτο από τη δεκαετία του '70, στον δε δεύτερο δύο δεκαετίες αργότερα. Οι πάλαι ποτέ έφεδροι γλωσσομαθείς που αναλαμβάνουν διερμηνείες αρχίζουν να αντικαθίστανται από εξειδικευμένους μεταφραστές-διερμηνείς (Jones & Askew 2014: 26). Μάλιστα στο NATO, στις κεντρικές τουλάχιστον υπηρεσίες, άρχισε ήδη η διάκριση των διερμηνέων από τους μεταφραστές, ενώ στην Ελλάδα το αντικείμενο παραμένει μικτό. Πιθανώς ένας τέτοιος διαχωρισμός προϋποθέτει και επαρκή όγκο εργασίας για κάθε ειδικότητα.

Συνάμα, εμφανίστηκαν και τα θεσμικά κείμενα που διέπουν τις διαδικασίες μετάφρασης και διερμηνείας με πολλές ομοιότητες μεταξύ τους. Η Οδηγία της ACO αντλεί περιεχόμενο από αρχές της AHC (Jones & Askew 2014: 28)· ομοίως και η Πάγια Διαταγή 0-35. Το 2011, οι οδηγίες για την παροχή γλωσσικών υπηρεσιών

εξειδικεύθηκαν περαιτέρω για την περίπτωση των επιχειρήσεων, μετά την πείρα που απέκτησε το ΝΑΤΟ από τη Βοσνία και το Αφγανιστάν. Αυτές θα απασχολήσουν και τους Έλληνες διερμηνείς αν συμμετάσχουν σε επιχείρηση του ΝΑΤΟ. Η σημασία της εκπαίδευσης του προσωπικού της ειδικότητας στη μετάφραση ή και τη διερμηνεία και οπωσδήποτε τη στρατιωτική ορολογία αναγνωρίζεται και από τους δύο φορείς. Στην Ελλάδα προσφέρεται εκπαίδευση επ' έργω, όπως και στις Νατοϊκές επιχειρήσεις, αλλά σε ήδη καταρτισμένους επαγγελματίες και με άνεση χρόνου, που θα έχουν αποκτήσει και στοιχειώδη στρατιωτική εκπαίδευση.

Ο διερμηνέας στο στρατό αναλαμβάνει συχνά κάθε γλωσσική εργασία και ενδεχομένως και γενικότερα καθήκοντα της υπηρεσίας. Στις δε επιχειρήσεις είναι αναγκαία η στρατιωτική εκπαίδευση. Διαφέρει από τους άλλους διερμηνείς γιατί μπορεί να χρειαστεί να ασκήσει τα καθήκοντά του υπό πίεση και απειλή σε κακές συνθήκες διαβίωσης και εργασίας. Στο στρατηγικό επίπεδο, απαιτούνται ιδιαίτερες γνώσεις, της ορολογίας που χρησιμοποιείται στο στρατό, όπως, άλλωστε, και σε κάθε είδος διερμηνείας.

Βιβλιογραφία

- Αποστόλου, Φ. 2015. *Γλωσσάριο όρων διερμηνείας*. Στο Αποστόλου, Φ. 2015. *Η μετάφραση και η διερμηνεία για δημόσιες υπηρεσίες στην Ελλάδα*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- Αρριανός. *Αλεξάνδρου Ανάβασις*. http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/library/browse.html?text_id=74(τελευταία πρόσβαση Ιούλιος 2020)
- Ξενοφών. *Κύρου Ανάβασις*. http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/library/browse.html?text_id=112 (τελευταία πρόσβαση Ιούλιος 2020).
- Baker, C. 2011. Tito's children?: educational resources, language learning and cultural capital in the life histories of interpreters working in Bosnia-Herzegovina. *Südosteuropa* 59:4 (2011): 477–501.
- Delisle, J. & J. Woodsworth, J. 2012. *Translators through History*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- De Jong, S. 2022. *Brokers betrayed: The afterlife of Afghan interpreters employed by western armies*. Wiley Journal of International Development.
- Footitt, H. & M. Kelly. 2012. *Languages and the Military. Alliances, Occupation and Peacebuilding*. Palgrave – Macmillan.
- Kelly, M. & C. Baker. 2013. *Interpreting the Peace. Peace Operations, Conflict and Language in Bosnia-Herzegovina*. Palgrave – Macmillan.
- Pöchhacker, F. 2004. *Introducing Interpreter Studies*. London: Routledge.
- Roland, R. 2014. *Οι Διερμηνείς ως Διπλωμάτες. Μια Διπλωματική Ιστορία του Ρόλου των Διερμηνέων στις Διεθνείς Σχέσεις*. Αθήνα : Εκδόσεις Παπαζήση.

Υδατογράφημα εξωφύλλου: Η υπογραφή της συνθήκης ανακωχής της Κομπιένης. Από αριστερά προς δεξιά, κάτω: Ναύαρχος George Hope, Στρατηγός Maxime Weygand, Ναύαρχος Rosslyn Wemyss, Στρατηγός Ferdinand Foch, Πλοίαρχος Jack Marriott. Μέση: Στρατηγός Pierre Desticker (αριστερά), Captain de Mierry (δεξιά). Επάνω: Ταγματάρχης Riedinger (αριστερά), Αξιωματικός-Διερμηνέας Laperche (δεξιά). [Η παρούσα εικόνα είναι κοινό κτήμα]